Kommunal plan för räddningsinsats – Allmän del (samrådshandling)

Södertörns brandförsvarsförbunds plan för räddningsinsats för Sevesoverksamheter av den högre kravnivån, allmän del, 2026-11-04

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

Innehållsförteckning

1 Inledning 3

1.1 Disposition 3

1.2 Syfte och mål 4

1.3 Metod 4

1.4 Samråd 5

1.5 Revidering 5

1.6 Delgivande av planen 5

2 Södertörns brandförsvarsförbund 6

3 Lagstiftning 8

3.1 Vad är skillnaden på en Sevesoverksamhet och en farlig verksamhet? 9

4 Förmåga och hantering av olycka 10

4.1 Målsättning och förmåga 10

4.2 Räddningsresurser 10

4.3 Ledningsförmåga 11

4.4 Samverkan 12

4.5 Vägledande dokument 13

4.6 Räddningsinsats 13

5 Sevesoverksamheter av den högre kravnivån 24

5.1 Gasum Clean Gas Solutions AB, LNG-terminalen 25

5.2 AstraZeneca AB 26

5.3 Nynas AB 27

5.4 St1 Sverige AB 28

6 Intern del av den kommunala planen för räddningsinsats 29

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

1 Inledning

Enligt Sevesodirektivet via förordning (2003:789) om skydd mot olyckor ska kommunen upprätta en plan för räddningsinsats för Sevesoverksamheter av den högre kravnivån. Södertörns brandförsvarsförbund har åtagit sig att göra det för sina medlemskommuner. I och med detta dokument redovisas kommunens plan för räddningsinsats för berörda verksamheter inom Södertörns brandförsvarsförbunds geografiska område. Inom Södertörns brandförsvarsförbunds geografiska område finns fyra verksamheter som klassificeras som Seveso av den högre kravnivån.

SEVESO

Namnet kommer av en allvarlig kemikalieolycka som skedde i orten Seveso i norra Italien 1976.

1.1 Disposition

Den kommunala planen för räddningsinsats är uppdelad i två delar:

- En allmän del som är offentliggjord och som kommuniceras till allmänheten.
- En intern del med uppgifter som endast är avsedda för räddningstjänstens operativa insatser samt andra myndigheter. Den interna delen kompletteras med verksamhetsspecifika planer. Den interna delen och den verksamhetsspecifika delen av den kommunala planen är ej offentliggjorda till allmänheten.

Figur 1 - Disposition.

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

1.2 Syfte och mål

Syftet med den kommunala planen för räddningsinsats är att beskriva räddningstjänstens förmåga att genomföra effektiva räddningsinsatser vid Sevesoverksamheter av den högre kravnivån.

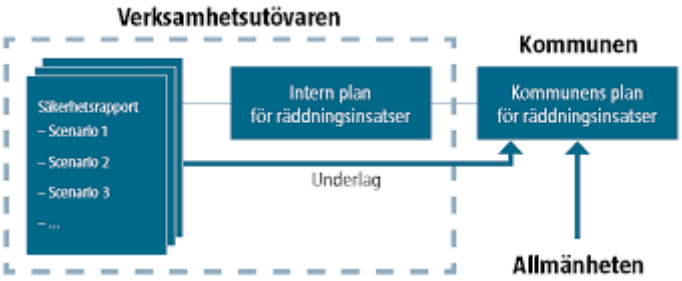
Målet med planen är att:

- Avgränsa och ingripa mot olyckor så att följderna minimeras och de skador som orsakas på människor, miljö och egendom begränsas.
- Vidta nödvändiga åtgärder för att skydda människor och miljö från följderna av allvarliga olyckshändelser.
- Lämna nödvändig information till allmänheten och berörda organ och myndigheter i området.
- Vidta åtgärder för att säkerställa och sanera miljön efter en allvarlig olyckshändelse.

Ytterligare information om räddningstjänstens förmåga finns även i räddningstjänstens handlingsprogram utifrån lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Handlingsprogrammet finns att tillgå via räddningstjänstens webbsida www.sbff.se.

1.3 Metod

Den kommunala planen ska tas fram i samråd med berörda verksamhetsutövare, vilka är skyldiga att ha en egen plan för att kunna hantera en olycka – en så kallad intern plan för räddningsinsatser. Verksamhetsutövare ska lämna nödvändiga upplysningar till kommunen i framtagandet av den kommunala planen för räddningsinsats.

Figur 2 – Exempel på hur processen för framtagande av kommunal plan för räddningsinsats kan se ut.

Den kommunala planen ska innehålla följande för Seveso högre[1]:

1. Information om hur kommunens räddningstjänst organiseras vid en allvarlig kemikalieolycka.
2. Redogörelse av hur kommunens räddningstjänst larmas vid en allvarlig kemikalieolycka.
3. Vilka personella och materiella resurser som behövs och hur dessa ska samordnas vid en allvarlig kemikalieolycka.
4. Hur räddningsinsatser ska genomföras, både inom och utanför verksamhetens område, vid en allvarlig kemikalieolycka.
5. Redogörelse av hur allmänheten, närliggande verksamheter, och andra verksamhetsplatser som faller utanför tillämpningsområdet för Sevesolagen, ska varnas och informeras vid en allvarlig kemikalieolycka.

[1] Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, MSBFS 2015:8, numera Myndigheten för civilt försvar.

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

6. Vilka åtgärder som allmänheten, närliggande verksamheter, samt andra verksamhetsplatser som faller utanför tillämpningsområdet för Sevesolagen, ska vidta i händelse av en allvarlig kemikalieolycka.
7. Uppgifter om hur underrättelser till berörd myndighet i annan stat ska lämnas.

1.4 Samråd

Den kommunala planen för räddningsinsats på Sevesoverksamheter av den högre kravnivån har ska tas fram i samråd med de aktuella Sevesoverksamheterna. Berörda kommuner, myndigheter och organisationer ska också samrådas.

Allmänheten ska ges möjlighet att lämna synpunkter på planen då den upprättas eller revideras (FSO, SFS 2003:789, 3 kap 6 § 4 st.).

1.5 Revidering

Kommunens plan för räddningsinsats ska förnyas minst vart tredje år eller när ändrade förhållanden ger anledning till det. För Sevesoverksamheter på den högre kravnivån ska planerna uppdateras då nya verksamheter tillkommer (inom två år från att verksamhetens säkerhetsrapport färdigställs) eller vid verksamhetsförändringar (inom ett år från att verksamhetens säkerhetsrapport uppdaterats).

1.6 Delgivande av planen

Den kommunala planen ska lämnas till Länsstyrelsen samt presenteras på räddningstjänstens hemsida med hänvisningar från respektive kommuns hemsida.

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

2 Södertörns brandförsvarsförbund

Södertörns brandförsvarsförbund bildades 1993 och ansvarar för räddningstjänsten i de nio kommunerna Botkyrka, Ekerö, Haninge, Huddinge, Nynäshamn, Nykvarn, Salem, Södertälje och Tyresö. Förbundet angränsar mot Storstockholms brandförsvar, Strängnäs räddningstjänst och Sörmlandskustens räddningstjänst. Förbundets geografiska placering samt lokalisering av brandstationer framgår av Bild 1 nedan. Södertörns brandförsvarsförbunds insatsförmåga bygger på att den enskilde verksamhetsutövaren tar sitt ansvar avseende att förebygga olyckors uppkomst samt att vidta nödvändiga åtgärder för att begränsa skadorna om en olycka inträffar.

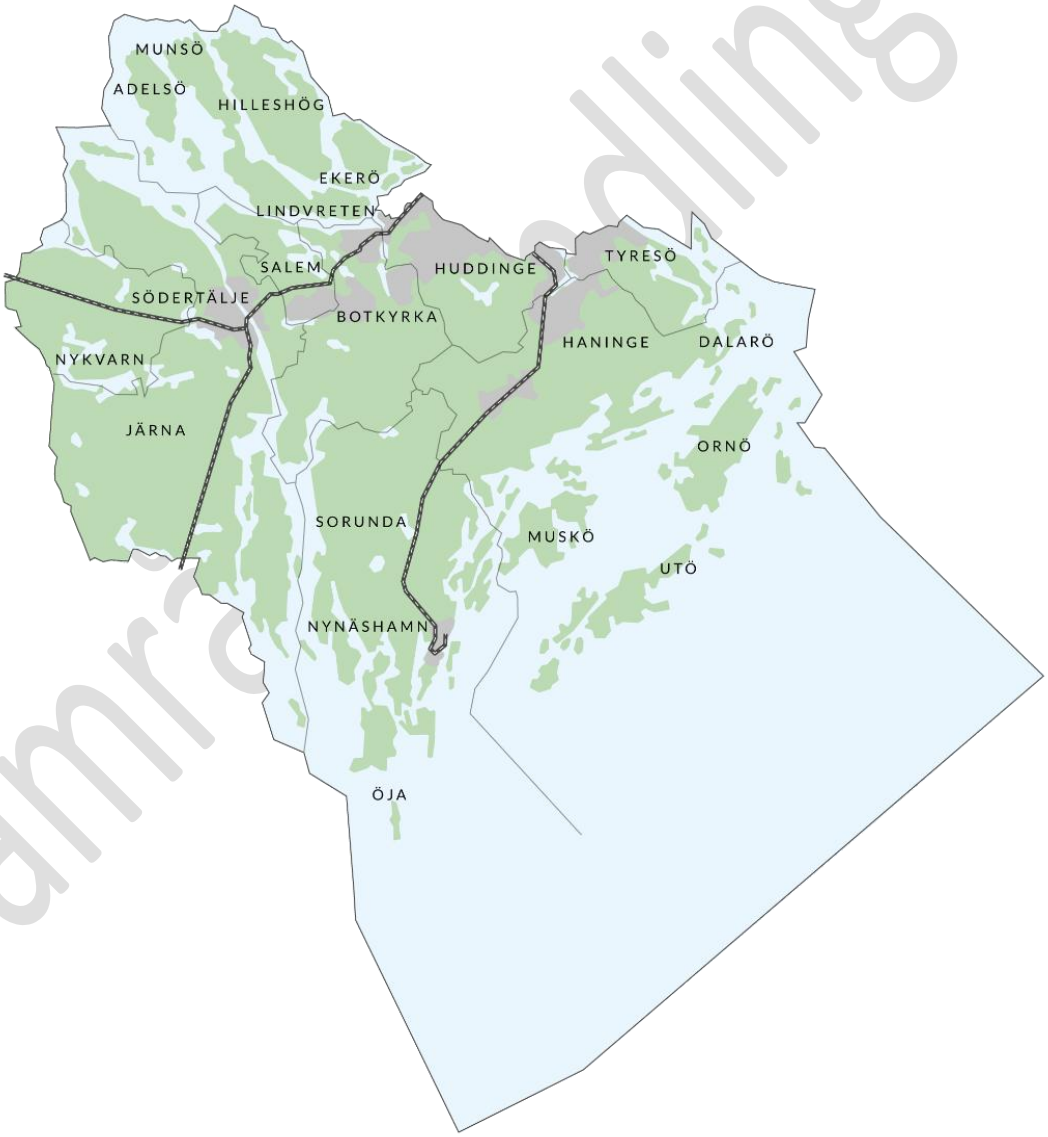

Bild 1 – Södertörns brandförsvarsförbunds geografiska område.

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

Sevesoverksamheter av den högre kravnivån inom Södertörns brandförsvarsförbunds geografiska område:

- Gasum Clean Gas Solutions AB, Nynäshamns kommun
- AstraZeneca AB, Södertälje kommun
- Nynas AB, Nynäshamns kommun
- St1 Sverige AB, Södertälje kommun

Mer information om respektive verksamhet finns i kapitel 5.

Information till allmänheten

Information till allmänheten om respektive Sevesoverksamhet finns på Södertörns brandförsvarsförbunds hemsida https://www.sbff.se/foretag/farligverksamhet-seveso/klassning/

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

3 Lagstiftning

Lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor kallas ofta ”Sevesolagen” utefter det europeiska Sevesodirektivet. Till lagen finns även en förordning (2015:236) samt föreskrift (MSBFS 2015:8) knutet. Lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor delar upp Sevesoverksamheter i två olika kravnivåer. För verksamheter som omfattas av ”Sevesolagstiftningens” högre kravnivå ska kommunen ta fram en plan för räddningsinsatser vilket regleras av Förordning (2003:789) om skydd mot olyckor (FSO) 3 kap. 6§.

§ Anläggningar som omfattas av Sevesolagstiftningen benämns i detta dokument Sevesoverksamhet. Kommunen har även en skyldighet att tillhandahålla information till allmänheten för dessa anläggningar vilket bland annat görs via www.sbff.se. Sevesoverksamheter av den högre kravnivån ska bland annat ta fram säkerhetsrapporter som beskriver de risker som verksamheten medför samt hur verksamheten förebygger och skadebegränsar konsekvenser av dessa risker.

Mer detaljerade regler för kommunens plan för räddningsinsats återfinns i 4-6 §§ Myndigheten för civilt försvars (MCF), tidigare Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), föreskrifter om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (MSBFS 2015:8). Dessa regler beskrivs även i Södertörns brandförsvarsförbunds interna del av den kommunala planen för räddningsinsats, där beskrivs delar av planen som inte bedöms vara relevanta för allmänheten. För tillsynen enligt Sevesolagen och Sevesoförordningen gentemot Sevesoverksamheterna ansvarar länsstyrelsen.

§

Enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) klassas samtliga Sevesoverksamheter även som *farliga verksamheter*. De specifika krav som gäller för *farlig verksamhet* finns i 2 kap 4-5 §§ LSO samt i

§ 3-4 §§ i förordning (2003:789) om skydd mot olyckor (FSO). Mer detaljerade krav avseende farlig verksamhet återfinns i Myndigheten för civilt försvars (MCF), tidigare Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps, allmänna råd om skyldigheter vid farlig verksamhet (MSBFS 2014:2). Ansvaret för att verksamheten uppfyller gällande bestämmelser i lag, förordning och föreskrifter är verksamhetsutövarens. Södertörns brandförsvarsförbund är tillsynsmyndighet utefter LSO och FSO för de farliga verksamheter som finns inom förbundets geografiska område.

Denna plans funktion och ändamålsenlighet ska säkerställas genom övning. Övningar ska planeras i samarbete med verksamhetsutövaren och ska stå i proportion till verksamhetens omfattning och de risker som verksamheten har enligt 6 § MSBFS 2015:8. Enligt FSO 3 kap. 6§ ska planen ha den omfattning som säkerheten för omgivningen kräver. Planen ska uppdateras och övas minst vart tredje år eller när det till följd av ändrade förhållanden finns anledning till det. Planen ska lämnas in till länsstyrelsen.

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

3.1 Vad är skillnaden på en Sevesoverksamhet och en farlig verksamhet?

En Sevesoverksamhet är en industri eller anläggning som hanterar eller lagrar stora mängder farliga kemikalier, och som därför omfattas av den svenska Sevesolagen, Lag (1991:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Verksamheter som omfattas av Sevesolagstiftningen och klassificeras som en Sevesoverksamhet av den lägre eller högre kravnivån klassificeras även som farlig verksamhet utefter Lag om skydd mot olyckor [LSO], SFS 2003:778, 2 kap. 4 §. Alla farliga verksamheter klassificeras dock inte som Sevesoverksamheter av den lägre eller högre kravnivån. En

En verksamhet klassas som en farlig verksamhet om den bedöms kunna orsaka allvarliga skador på människor eller miljön (Lag om skydd mot olyckor [LSO], SFS 2003:778, 2 kap. 4 §). Det kan till exempel vara verksamheter som hanterar farliga ämnen i viss mängd. Mängden behöver dock inte vara avgörande för att klassificeras som en farlig verksamhet. Det är länsstyrelsen, i samråd med räddningstjänsten, som beslutar vilka verksamheter som ska klassas som farliga verksamheter. Farliga verksamheter kan utefter Lag om skydd mot olyckor inneha ytterligare krav på egen förmåga att begränsa följderna av allvarliga olyckor bortsett från de krav som åligger verksamheten utefter Sevesolagstiftningen.

Alla Sevesoverksamheter klassas som farliga verksamheter, men alla farliga verksamheter klassas inte som Sevesoverksamheter.

Figur 3: Visualisering av farliga verksamheter och Sevesoverksamheter utifrån de olika lagstiftningarna.

Samråd

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

4 Förmåga och hantering av olycka

Under kommande underrubriker beskrivs Södertörns brandförsvarsförbunds generella förmåga att genomföra effektiva räddningsinsatser mot olyckor med farliga ämnen på Sevesoverksamheter.

4.1 Målsättning och förmåga

Södertörns brandförsvarsförbund ska i ett initialskede aktivt värdera/bedöma händelsens behov och därefter tilldela resurser. Den första bedömningen sker på vår räddningscentral som är placerad på Lindvreten. Södertörns brandförsvarsförbund ska hantera en olycka och agera utifrån professionella värderingar och ett professionellt handlande. Södertörns brandförsvarsförbunds verksamhet ska innebära minsta möjliga påverkan på miljön.

Totala förmågan att hantera en olycka kan skildras genom att beskriva resursernas kunnande, ledningssystem och strategi för att optimalt fördela resurser, kunskap efter hjälpbehov och beredskapsbehov.

4.2 Räddningsresurser

4.2.1 Södertörns brandförsvarsförbund

Följande komponenter kan komma att ingå i hanteringen av en händelse med farliga ämnen på en Sevesoverksamhet:

- *Övergripande ledning:* Består av ledningsfunktionerna vakthavande räddningschef, vakthavande befäl och larm och ledningsoperatörer som initialt hanterar den övergripande ledningen av Södertörns brandförsvarsförbunds geografiska område. Övergripande ledning arbetar i beslutsdomänen systemledning och i vissa fall insatsledning. Övergripande ledning sker framför allt från Räddningscentral Öst.
- *Skadeplatsnära ledning*: Består av ledningsfunktionerna regional insatsledare, insatsledare, sambands- och ledningsoperatör och styrkeledare. Dessa leder räddningsinsats-/er i beslutsdomänen insatsledning och uppgiftsledning. Ledningsfunktionerna samverkar i förekommande fall med andra intressenter i insatserna.
- *Släck-/räddningsenhet*: är dimensionerade och utrustade att enskilt eller i samverkan med andra enheter släcka bränder, hantera trafikolyckor och livräddande åtgärder vid kemikalieolyckor samt att hantera andra händelser där ett hjälpbehov finns.
- *Höjdenhet*: utrymning/livräddning och arbete på höjd.
- *Vattenenhet*: vattentransport och vattenförsörjning.
- *Sjörenhet:* fartyg för person- och materialtransporter för insatser på öar och i vatten.
- *Räddningsregional kemenhet:* utrustning och särskilt utbildad personal för att genomföra insats mot olyckor där farliga ämnen är involverade.

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

- *Specialenheter:* olika typer av utrustning och särskilt utbildad personal, exempelvis rökskyddscontainer, skytt för beskjutning av acetylengasflaska, resurscontainer mm.

Bild 2 – Räddningsenhet.

4.2.2 Externa

Genom avtal och samverkan kan Södertörns brandförsvarsförbund även disponera angränsande räddningstjänsters specialenheter:

- *Räddningsregional kemenhet:* utrustning och särskilt utbildad personal för att genomföra långvariga insatser mot olyckor där farliga ämnen är involverade.

Utifrån LSO kan även nationella resurser som tillhandahålls av MCF disponeras:

- *Avancerad indikering:* utrustning och särskild utbildad personal för att genomföra indikering av okända och eventuellt farliga ämnen.
- *Kemenheter:* utrustning och särskilt utbildad personal för att genomföra insats mot olyckor med farliga ämnen.
- *Saneringsenheter:* utrustning och särskilt utbildad personal för att upprätta saneringsplatser för personsanering.

Utöver det finns även Släckmedelscentralen (SMC) som ägs av några av de stora energibolagen i Sverige. SMC kan tillhandahålla kunskap och utrustning som snabbt kan sättas in vid mycket stora bränder eller industriolyckor inom oljeindustrin. Resurserna kan också på användas vid andra typer av bränder som inte kan släckas på annat sätt. SMC:s resursdepåer finns placerade i Norrköping, Göteborg, Malmö, Sundsvall och Luleå.

4.3 Ledningsförmåga

Människors hjälpbehov vid olycksskeenden är utgångspunkten och därmed styrande för hjälpinsatser och ansvarsfördelning. Ledningen av räddningstjänsten bygger på de generella ledningsprinciper som beskriver ledning i komponenter, ledningsnivåer och geografi, d.v.s. var ledning utövas. Räddningsinsatser genomförs enligt Södertörns brandförsvarsförbunds grundläggande ledningsfilosofi och baserat på vilka förutsättningar som gäller såväl på olycksplatsen som i regionen och länet i övrigt vid den enskilda tidpunkten. Under nästkommande underkapitel beskrivs hur de olika ledningsnivåerna används på olika sätt beroende på typ och omfattning av olycka.

4.3.1 Övergripande ledning

Övergripande ledning utövas från räddningscentralen vilket innebär att tillse att räddningstjänsten för stunden och på längre sikt är ändamålsenligt ordnad och att den beredskap som bedömts erfordras upprätthålls.

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

4.3.2 Struktur för skadeplatsnära ledning av räddningsinsatser

Räddningstjänstens befäl arbetar utifrån en modell som kallas 7-stegsmodellen. Modellen är ursprungligen framtagen för att genomföra effektiva insatser vid brand i byggnad men de sju olika stegen används som en grund för ledning på alla olika sorters räddningsinsatser. De sju stegen benämns:

1. **Läsa olyckan och göra riskbedömning**
2. **Identifiera möjliga åtgärder**
3. **Besluta om mål med insats och taktisk plan**
4. **Sätta organisation och utse ledningsplats**
5. **Kommunicera och samverka**
6. **Skapa uthållighet**
7. **Följa upp**

Bild 3 – Räddningstjänstens insatschef.

Dessa steg används löpande genom räddningsinsatser och samtliga steg behöver successivt omvärderas och följas upp om och om igen för att genomföra en effektiv räddningsinsats. Modellen är en tankemodell och avser att kraftigt förenkla alla de faktorer som behöver beaktas vid räddningsinsatser. Taktik och metod väljs för att på ett optimalt sätt kunna nyttja de resurser som finns att tillgå i förhållande till händelseutvecklingen och vid behov med hänsyn till uthålligheten.

4.4 Samverkan

Samverkan med övriga myndigheter och organisationer följer det regionala ramverk som fastslagit inom program för samverkan i Stockholmsregionen.

4.4.1 Räddningsregion Östra Svealand (RRÖS)

Södertörns brandförsvarsförbund ingår tillsammans med tolv andra räddningstjänstorganisationer i Räddningsregion Östra Svealand (RRÖS). I räddningsregionen ingår tretton räddningstjänster:

- Brandkåren Attunda
- Räddningstjänsten Enköping-Håbo
- Räddningstjänstens Eskilstuna
- Räddningstjänsten Flen
- Räddningstjänsten Gotland
- Räddningstjänsten Mälardalen
- Räddningstjänsten Norrtälje kommun
- Räddningstjänsten Sala-Heby
- Räddningstjänsten Strängnäs
- Storstockholms brandförsvar
- Södertörns brandförsvarsförbund
- Sörmlandskustens Räddningstjänst
- Uppsala brandförsvar

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

Räddningstjänsterna i RRÖS innehar avtal om operativ samverkan bland annat för att öka täckningsgraden och resurskapaciteten. Detta medför att närmaste räddningsresurs responderar på en olycka oavsett vilken räddningstjänst/brandförsvar den tillhör och ger därmed invånaren en snabbare och effektivare hjälp. Överenskommelsen ger även möjlighet till hjälp med stabs- och ledningsstöd på skadeplats och/eller mellan räddningscentralerna.

I regionen finns även en gemensam organisation för händelser med farligt ämne. Organisationen bygger på ett gemensamt handlingssätt, kunskapsorientering och strategisk utlokalisering av olika resurser/kompetenser för händelser med kemikalieinslag. I avtalet om gemensam kemorganisation ingår även att skyttar för acetylengasflaskor ska finnas som regionsresurs. Ansvarig för skytteverksamheten är Södertörns brandförsvarsförbund.

4.4.2 Angränsande räddningstjänster

Mellan Södertörns brandförsvarsförbund och Räddningstjänsten Östra Götaland finns en ömsesidig ambition om att vara varandra behjälpliga med resurser vid räddningsinsats. Södertörns brandförsvarsförbund har även ett samverkansavtal med Nynas AB med syftet att effektivisera räddningsinsatser såväl inom som utanför Nynas AB:s verksamhetsområde. Samverkansavtalet gäller såväl materiel som personal vid insatser som betecknas som kommunal räddningsinsats.

4.4.3 Övrigt

Precis som vid andra räddningsinsatser kan räddningstjänsten begära hjälp från nationella, regionala och lokala aktörer för att bistå räddningsinsatsen. Detta kan exempelvis vara från Myndigheten för civilt försvar, Kustbevakningen, Sjöräddningen, kommuner, trossamfund eller frivilligorganisationer.

4.5 Vägledande dokument

För att bedriva en effektiv räddningstjänst där invånaren i alla lägen sätts i fokus krävs erfarenhet, resurser, nytänkande och ifrågasättande. En förbundsövergripande riskanalys ligger till grund för hur räddningstjänsten är organiserad och hur den planeras. Som stöd finns ett antal dokument som styr verksamheten för Södertörns brandförsvarsförbund i enlighet med direktionens uppsatta mål. Dessa dokument finns i form av handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor, riskanalys, verksamhetsplan, samverkansavtal, interna instruktioner och vägledningar.

Räddningstjänstens planering ansluter till Sevesoverksamheternas planering vilket den bland annat gör genom denna plan för räddningsinsats. Sevesoverksamheterna har ett antal relevanta dokument som exempelvis säkerhetsrapport, riskanalyser, beredskapsplaner, intern plan för räddningsinsats och framkörningskort/insatsplaner. Räddningstjänsten samverkar med Sevesoverksamheterna regelbundet genom att delta på Länsstyrelsens Sevesotillsyner, delta i granskning av riskanalyser och interna planer för räddningsinsats och som en part vid framtagande av framkörningskort och insatsplaner.

4.6 Räddningsinsats

Södertörns brandförsvarsförbund arbetar med att förebygga att olyckor inträffar. Genom att förbereda oss på lämpligt sätt ska konsekvenserna om olyckan ändå inträffar hanteras på bästa sätt.

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

4.6.1 Före

Genom en kombination av tillsyn enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor och tillsyn enligt lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor skapas ett forum för samverkan mellan Sevesoverksamheterna och Södertörns brandförsvarsförbund. Målet för båda parter är en säker verksamhet utan tillbud eller olyckor. Södertörns brandförsvarsförbund deltar även på Länsstyrelsens tillsyner av Sevesoverksamheterna.

Om en oönskad händelse trots förebyggande åtgärder inträffar ska verksamheten ha förmåga att snabbt vidta skadebegränsande åtgärder för att förebygga att händelsen utvecklas till en storolycka eller för att begränsa dess konsekvenser för människor och miljö. Det är därför viktigt att Sevesoverksamheten har en väl förberedd och övad organisation samt tillgång till den utrustning och de resurser som krävs för att kunna genomföra initiala konsekvensbegränsande åtgärder inom verksamheten. Om dessa åtgärder får avsedd effekt kan omfattningen av en allvarlig händelse begränsas och konsekvenserna reduceras.

Sevesoverksamheten har ett betydande ansvar för att i förväg planera för hur allvarliga kemikalieolyckor och andra storolycksscenarier ska hanteras. Detta innefattar att säkerställa en ändamålsenlig organisation, tillgång till personal med relevant kompetens samt rutiner, utrustning och resurser som möjliggör tidiga åtgärder för att begränsa olycksförloppet och dess konsekvenser. Verksamheten behöver även säkerställa att det finns dokumenterad planering för sådana händelser samt att personalen har förutsättningar att lämna relevant stöd och information till räddningstjänsten under en insats.

4.6.1.1 Övning

Södertörns brandförsvarsförbunds räddningsresurser genomför orienteringar på Sevesoverksamheter och i omgivningarna för ökad objektskännedom som en del i denna plan. Det finns även ett omfattande internutbildnings- och fortbildningsprogram där bland annat farliga ämnen samt metod, taktik och ledning ingår. Specifikt för Sevesoverksamheter så ska övning av den kommunala planen genomföras regelbundet, minst vart tredje år eller när det till följ av ändrade förhållanden finns anledning till det, på de aktuella verksamheterna. Södertörns brandförsvarsförbunds övning på Sevesoverksamheter planeras genom en övningsplan där olika typer av övningar planeras i tid och rum tillsammans med Sevesoverksamheterna, dessa typer kan exempelvis vara enhets- eller momentövning, lednings eller insatsövning.

Bild 4 - Foto från samverkansövning.

4.6.2 Under

Beroende på typ av farligt ämne som är inblandat i olyckan så kommer olika typer av planer att användas och olika åtgärder att vidtas. Olika typer av utrustning, materiel och expertkompetenser kommer också att nyttjas och beror på typ av farligt ämne och situation. I kommande underkapitel beskrivs exempel på hur räddningsinsatser på Sevesoverksamheter kan komma att gå till. Hanteringen särskiljer sig åt utifrån vilken typ av farligt ämne som är involverat.

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

4.6.2.1 Upptäckt och larmning

Ett utsläpp av farligt ämne eller en olycka med farligt ämne kan upptäckas på en Sevesoverksamhet på olika sätt, det kan exempelvis vara genom att:

- detektorer ger utslag som larmar verksamheten,
- videoövervakning påvisar utsläpp eller brand,
- tryck i processystem förändras så pass att systemet larmar verksamheten,
- nivålarm i en cistern larmar verksamheten och/eller
- observationer från verksamhetens personal.

Räddningstjänsten larmas av respektive verksamhet via automatiskt brandlarm, via Sevesoverksamhetens egna larm- eller bevakningscentral och/eller genom 112-samtal. 112-samtalet går till SOS Alarm som medlyssnar samtalet till räddningscentralen. Samtidigt som SOS Alarms larmoperatör intervjuar inringaren kan larmoperatörer på räddningscentralen påbörja utlarmning av räddningsresurser. Enligt särskilt framtagna planer kommer Sevesoverksamheterna vid larmsamtalet bland annat att delge information om typ av farligt ämne, mängder, vindriktning, vindstyrka samt förslag till framkörningsväg och/eller brytpunkt.

För utlarmering av räddningsresurser finns ett antal larmplaner som stöd. Exempelvis föreslås vid större utsläpp farligt ämne:

- närmaste brandstations räddningsresurser som livräddande enheter (primärstation),
- andra närmaste brandstations räddningsresurser som rök-/kemdykarförstärkning (sekundärstation),
- räddningsregionala kemenheter med särskild utrustning för kemdykning,
- saneringsenhet för sanering av insatspersonal samt drabbade personer,
- ytterligare tankresurser med vatten för att säkerställa sanering och
- ledningsenheter.

Räddningscentralens vakthavande befäl och larmoperatörer har även till uppgift att överväga eventuella kompletteringar av de utalarmerade enheterna. Det skulle exempelvis kunna kompletteras med ytterligare räddningsenheter eller specialenheter såsom rökskyddscontainer och/eller resurscontainer. Polis, ambulans och övriga myndigheter eller organisationer larmas av SOS och/eller informeras utefter det bedömda behovet.

Bild 5 – Vakthavande befäl och larmoperatörer.

4.6.2.2 Framkörning

När räddningstjänsten larmats och är på väg till en Sevesoverksamhet kommer enheterna att delges information från räddningscentralen via blåljusmyndigheternas radiosystem Rakel. Enheterna kommer sedan värdera informationen och självständigt besluta om den föreslagna framkörningsvägen och eventuell brytpunkt är lämplig. Vanligtvis samordnas detta från räddningscentralen och genom befälen

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

som har larmats. Under framkörning beslutas även vilka enheter som ska köra fram och/eller stanna på eventuell upprättad brytpunkt. Brytpunkt är en utsedd plats där räddningstjänstens enheter kan stanna till för att dels ledas in till rätt plats och för att inte blockera för eventuellt andra utryckningsfordon som kan behöva komma förbi.

4.6.2.3 Framkomst

När första räddningsenhet kommer fram till olyckan kommer räddningstjänstens befäl att genomföra en så kallad OBBO (Orientering, Bedömning, Beslut och Order). När det gäller Sevesoverksamheter görs detta i regel genom att ta kontakt med verksamheten för att söka information om vad som hänt och vilka åtgärder som redan har vidtagits. Sevesoverksamhetens personal har expertkunskaper om sin verksamhet och är oumbärlig för att räddningstjänsten ska kunna vidta rätt åtgärder för att avhjälpa olyckan. Utifrån detta behöver befälet besluta om akuta åtgärder erfordras för att exempelvis rädda liv, egendom eller miljö. Samtidigt och/eller i anslutning till den bedömningen tas även beslut om räddningstjänsten ska inleda en räddningsinsats utefter LSO 3 kap. 8a§.

Räddningsinsatsen leds av räddningsledaren tillsammans med verksamhetens representanter och insatspersonal. Den kommunala räddningstjänstens resurser och verksamhetens egna resurser samordnas och organiseras genom den skadeplatsledning som upprättas.

Räddningstjänstens första åtgärd vid olyckor med farliga ämnen är i regel utrymning eller inrymning och avspärrning av riskområdet. Vanligtvis bistår polismyndigheten räddningsinsatsen med avspärrningar samt information till allmänheten.

Om det finns överhängande risk för att en olycka ska inträffa, eller att olyckan redan skett kan allmänheten behöva varnas eller informeras. Information ges om vad som hänt och vad man ska göra. Vid olyckor på Sevesoverksamheter kan VMA användas för att snabbt varna allmänheten om utsläpp eller andra händelser som kan innebära fara utanför verksamhetsområdet. Allmänheten ska då följa de skyddsinstruktioner som lämnas i VMA-meddelandet.

Viktigt meddelande till allmänheten (VMA)

Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) är Sveriges system för att snabbt varna och informera allmänheten när en allvarlig händelse innebär omedelbar fara för liv, hälsa, egendom eller miljö. VMA kan användas vid exempelvis utsläpp av farliga ämnen, omfattande bränder med giftig rök, störningar i samhällsviktig verksamhet eller andra allvarliga olyckor och kriser.

Ett VMA förmedlas genom flera kanaler samtidigt:

- Sveriges Radio P4 och övriga radiokanaler som sänder VMA
- TV-kanaler som deltar i VMA-systemet
- Mobiltelefoner inom det berörda området genom SMS och SE-Alert
- Krisinformation.se och andra digitala informationskanaler
- Utomhusvarningssystemet ("Hesa Fredrik"), när situationen kräver det.

Begäran om VMA kan göras av behöriga myndigheter, räddningstjänst eller verksamheter med särskild behörighet enligt gällande lagstiftning. Begäran förmedlas via SOS Alarm och Sveriges Radio ansvarar för utsändningen av meddelandet i radio och tv.

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

Utomhusvarning

Vid vissa allvarliga händelser används även utomhusvarningssystemet, vanligtvis kallat "Hesa Fredrik". Signalen består av 7 sekunders ljud följt av 14 sekunders tystnad som upprepas under flera minuter. När signalen hörs ska allmänheten:

- gå inomhus,
- stänga dörrar, fönster och om möjligt ventilation,
- lyssna på Sveriges Radio P4 eller följa information från ansvariga myndigheter

När faran är över sänds signalen **Faran över**, som består av en 30 sekunder lång sammanhängande signal.

Information till allmänheten

Efter ett utsänt VMA finns kompletterande information normalt tillgänglig via:

- Krisinformation.se
- informationsnumret 113 13
- kommunens webbplats
- räddningstjänstens och andra berörda myndigheters informationskanaler.

Prov av utomhusvarningssystemet

Utomhusvarningssystemet provas klockan 15.00 den första helgfria måndagen i mars, juni, september och december.

Bild 6 – VMA-tyfon.

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

SÅ KAN DU BLI VARNAD VID OLYCKA!

Vid en allvarlig olycka kan du varnas genom flera olika kanaler samtidigt:

- **Viktigt meddelande till allmänheten (VMA).** Vid särskilt allvarliga händelser kan utomhusvarningen, även kallad "Hesa Fredrik", användas. Signalen består av 7 sekunders ljud följt av 14 sekunders tystnad som upprepas under flera minuter.
- **Varning via radio och tv.** Ett VMA sänds alltid i radio och tv och innehåller information om vad som har hänt samt hur allmänheten ska agera.
- **Varning till mobiltelefoner.** VMA kan skickas till mobiltelefoner inom det berörda området genom SMS och andra mobilbaserade varningssystem.
- **SE-Alert.** Vid allvarliga händelser kan ett varningsmeddelande skickas direkt till mobiltelefoner som befinner sig inom ett geografiskt område. Du behöver inte installera någon app eller registrera ditt telefonnummer för att ta emot meddelandet.
- **Information på internet och i appar.** Aktuell information publiceras på Krisinformation.se, kommunens webbplats och i andra officiella informationskanaler.

ALLVARLIGT OCH AKUT

Om situationen bedöms vara så allvarlig att en omedelbar varning behöver nå allmänheten kan utomhusvarningen användas.

- **Signal "Viktigt meddelande"**: 7 sekunders ljud följt av 14 sekunders tystnad. Signalen upprepas under flera minuter.
- **Signal "Faran över"**: En sammanhängande signal under cirka 30 sekunder.

DET HÄR SKA DU GÖRA

Om du hör utomhusvarningen eller får ett varningsmeddelande:

- Läs och följ instruktionerna noggrant.
- Gå inomhus.
- Stäng dörrar, fönster och om möjligt ventilation.
- Lyssna på Sveriges Radio P4 för aktuell information.
- Följ information från Krisinformation.se, kommunen eller andra ansvariga myndigheter.
- Ring inte nödnumret **112** för att få information. Vid frågor från allmänheten hänvisas till informationsnumret **113 13** eller till Krisinformation.se.

Samhällsanpassning

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

Beroende på typ av farligt ämne som är involverat i en olycka så kommer utrymning och avspärrning att genomföras på olika sätt. Det är utifrån ett farligt ämnes fysikaliska och kemiska egenskaper som beslut om utrymning och avspärrningar tas. I vissa fall kan människor behöva inrymma till byggnader eller utrymma ifrån byggnader eller områden. Rent praktiskt går det till så att räddningstjänstens personal och/eller polisen kommer att meddela besked om inrymning/utrymning muntligen och/eller via VMA.

I och med att räddningstjänstens befäl och brandmän ställs inför situationer där farliga ämnen är involverade behöver särskilda kunskaper innehas. Det är komplexa bedömningar av hur ett farligt ämne kan komma att bete sig vid ett utsläpp som behöver genomföras vilket medför att de behöver vara väl utbildade och övade samt och ha kunskap om olika ämnens egenskaper.

Farliga ämnen och dess risker

Brandfarlig gas

Vid en olycka med brandfarlig gas är den största initiala risken att gasen antänds. Olika brandfarliga gaser har olika egenskaper, vilket innebär att konsekvenserna av en antändning kan variera. I vissa fall kan ett gasmoln ge upphov till ett explosionsartat förlopp med kraftig tryckvåg, medan andra gaser främst orsakar en intensiv brand. Personer i närheten riskerar att skadas av tryckvåg, splitter, värmestrålning eller direkt kontakt med flammor. Exempel på brandfarliga gaser är gasol, naturgas, biogas och vätgas.

Brandfarlig vätska

Vid en olycka med brandfarlig vätska är den största initiala risken att vätskan eller dess ångor antänds. Riskbilden varierar mellan olika produkter och påverkas även av väderförhållanden, temperatur och mängden utsläppt ämne. För bensin utgör de brandfarliga ångorna ofta den största risken, medan diesel normalt innebär en lägre brandrisk men kan orsaka betydande miljöskador vid utsläpp till mark eller vattendrag. Personer i närheten riskerar att skadas av brand, värmestrålning eller explosion. Exempel på brandfarliga vätskor är bensin, diesel, E85 och eldningsolja.

Giftigt ämne

Vid en olycka med ett giftigt ämne är den största initiala risken att människor, djur eller miljö skadas. Giftiga ämnen har olika egenskaper och kan därför innebära olika typer av faror. De kan förekomma i fast, flytande eller gasform, vilket påverkar hur de sprids och vilka skyddsåtgärder som krävs. En giftig gas kan spridas med vinden över ett större område, medan ett flytande eller fast ämne kan innebära risker främst genom hudkontakt, inandning eller förtäring. Exempel på giftiga ämnen är epiklorhydrin, svavelväte och brom.

Samrådsutkast

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

Ett avspärrat skadeplatsområde kommer vanligtvis att delas in i kall, varm och het zon när farliga ämnen är involverade. Zonindelning genomförs för att tydliggöra var det är farligt att vistas utan korrekt skyddsutrustning, det som benämns som riskområde är vanligtvis varm och het zon.

Figur 4: Zonindelning vid kemolycka (Länsstyrelsen Gävleborg, 2016).

Räddningstjänsten kan med hjälp av bärbara indikeringsinstrument detektera brandfarlig gas eller gasmoln från brandfarlig vätska samt vissa giftiga och frätande ämnen. Om andra typer av farliga ämnen behöver detekteras kan räddningstjänsten begära en nationell resurs som benämns Avancerad indikering. Det är kan även vara så att Sevesoverksamheten själva har egna indikeringsinstrument och fasta detektorer för att kunna varna och larma egen personal.

Kriskommunikation

Vid en olycka med farliga ämnen, eller om det finns en överhängande risk för att en sådan olycka ska inträffa, kan räddningsledaren besluta om utrymning eller inrymning av ett geografiskt område för att skydda allmänheten.

Utrymning eller inrymning kan genomföras av räddningstjänsten och polisen. I många fall verkställs beslutet av Polismyndigheten som stöd till räddningsledaren enligt bestämmelserna i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Vid den här typen av händelser kan informationen inledningsvis vara begränsad. Samtidigt finns ofta ett stort behov av snabb och tillförlitlig information hos allmänheten. Berörda myndigheter, kommuner och andra aktörer samverkar därför för att samordna kriskommunikationen och ge en så enhetlig lägesbild som möjligt.

Information till allmänheten kan lämnas genom:

- **Viktigt meddelande till allmänheten (VMA)** via radio, tv och mobiltelefoner.
- **SE-Alert** och andra mobilbaserade varningssystem.
- Krisinformation.se.
- Sveriges Radio P4.

Ytterligare information kan publiceras på:

- www.sbff.se
- www.krisinformation.se
- www.nynashamn.se
- www.sodertalje.se

Allmänheten bör i första hand söka information från officiella källor och följa de instruktioner som lämnas av räddningstjänst, polis, kommun och övriga ansvariga myndigheter.

Samrådsutkast

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

Inledningsvis i en räddningsinsats så kommer en ledningsplats att etableras i anslutning till skadeplatsområdet. På ledningsplats ska blåljusmyndigheternas insatschefer befinna sig tillsammans med övriga inblandade parters chefer eller representant för chefer. På ledningsplats ska räddningsinsatsen planeras och koordineras genom samverkan med samtliga inblandade parter.

Samtliga Sevesoverksamheter av den högre kravnivån har i samråd med Södertörns brandförsvarsförbund tagit fram insatsplaner som ska användas av räddningstjänsten tillsammans med aktuell verksamhet för att hantera och avhjälpa olyckan. En insatsplans innehåll kan skilja mellan de olika verksamheterna men innehåller i regel ett framkörningskort och ett eller flera insatskort. Insatskorten är scenariobaserade och framtagna utifrån de risker som har identifierats i det riskanalysarbete som Sevesoverksamheten har genomfört.

4.6.2.4 Hantering

Räddningstjänsten kommer initialt och successivt under räddningsinsatsen att arbeta med målstyrning som förfinas alltefter att räddningsinsatsen fortskrider. Därför tas ett så kallat mål med insatsen fram i samråd med Sevesoverksamheten för att kommuniceras ut till samtliga parter, enheter och personal. Syftet med ett mål med insatsen är att skapa förståelse för varför vissa åtgärder behöver vidtas eller inte. Erfarenheter visar att ett väl formulerat mål med insatsen kan vara avgörande för att rätt taktik och metod används så att räddningsinsatsen genomförs på ett säkert och effektivt sätt men framför allt för att skadan avhjälps och att alla drabbade direkt eller indirekt får hjälp.

En riskbedömning genomförs på samtliga räddningsinsatser och är en av de viktigaste delarna av räddningsinsats. En riskbedömning ska genomföras av samtlig personal, allt från brandmannen längst fram vid strålröret, genom samtliga ledningsnivåer och upp till räddningstjänstens insatschef/räddningsledare. Vid olyckor med farliga ämnen ska en omfattande riskbedömning genomföras och när det gäller Sevesoverksamheter av den högre kravnivån kan en person från räddningstjänsten tilldelas funktionen säkerhet vilket innebär att personen enbart arbetar med riskbedömningar och säkerhetsarbete för att tillse att personal i skadeplatsområdet inte skadar sig eller förolyckas.

Bild 7 – Foto från samverkansövning.

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

En riskbedömning kommer vid en olycka med farliga ämnen att leda till att ett riskområde tas fram, riskområdet zonindelas och en skyddsnivå för respektive zon väljs. Som hjälp för att ta beslut i olyckor där farliga ämnen är involverade så använder räddningstjänsten Myndigheten för civilt försvars beslutsstöd för räddningstjänst, även kallat RIB. RIB är ett öppet beslutsstöd som vem som helst kan nå genom https://rib.mcf.se/. Beslutsstödet används i riskbedömningar för att inhämta information om det farliga ämnets egenskaper och utifrån det besluta om riskområde och skyddsnivå. Med skyddsnivå avses vilken skyddsutrustning och klädsel som räddningstjänstens personal ska använda i respektive zon.

Bild 8 – Foto från samverkansövning.

I samband med riskbedömningen så kommer även en taktisk plan att tas fram av räddningstjänstens befäl tillsammans med Sevesoverksamheten. Den taktiska planen beslutas av räddningstjänstens insatschef/räddningsledare och baseras på mål med insatsen och den riskbedömning som genomförts. Mål med insatsen och den taktiska planen stäms även av med övergripande ledning som befinner sig på räddningscentralen. Räddningsledare kan vara samma person som är insatschef eller annat brandbefäl som exempelvis befinner sig på räddningscentralen eller som samlokaliserat med Sevesoverksamhetens krisledning.

Den taktiska planen kan bestå av flera olika delar där hela det drabbade sammanhanget avses hanteras. Med det drabbade sammanhanget menas alltså inte bara de personer som direkt skadas utan kan även bestå av personer som har bevittnat händelsen eller som har blivit evakuerade, alternativt personer som bara är oroliga över om även de skulle behöva utrymma.

En taktisk plan utformas generellt utefter modellen Inledningsvis, därefter och avslutningsvis. Detta för att få in en långsiktighet i planen. Exempel på en taktisk plan:

Inledningsvis: *Personer inom risk- och skadeområdet ska utrymmas samtidigt som gasmolnet tvättas ned. Kriskommunikation ska etableras och förmedlas under hela insatsen.*

Därefter: *Den läckande cisternen ska tätas samtidigt som nedtvättning av gasmolnet sker.*

Avslutningsvis: *Det farliga ämnet ska omhändertas av verksamheten och räddningstjänsten ska bistå hanteringen.*

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

Det ska observeras att samtidigt som målet med insatsen kan justeras och förfinas under insatsens fortskridande så kommer även den taktiska planen att justeras utefter behov.

4.6.3 Avslutande av räddningstjänstinsats

När de fyra kriterierna för räddningstjänst (SFS 2003:778) enligt nedan inte längre uppfylls ska räddningstjänsten avlutas och fortsatt hantering få genomföras av ägare/nyttjanderättshavare eller dennes representant.

- behov av ett snabbt ingripande,
- det hotade intressets vikt,
- kostnaderna för insatsen,
- omständigheter i övrigt.

Enligt lag om skydd mot olyckor (SFS 2003:778) 3 kap 9 § är en räddningsinsats avslutad när räddningsledaren fattar beslut om detta. Beslutet ska redovisas skriftligt och innehålla uppgifter om vem som fattade beslutet, tidpunkt när beslutet fattades samt behov av bevakning, restvärdeskydd, sanering och återställning.

4.6.4 Efter

I lag (2003:778) om skydd mot olyckor 3 kap. 10 § återfinns krav på att kommunen efter avslutad insats i skälig omfattning ska klarlägga orsakerna till olyckan, olycksförloppet och hur insatsen genomförts. Detta genomförs genom skapande av händelserapporter från räddningsinsatser där detta redovisas i viss utsträckning. Om det är delar i en räddningsinsats som erfordrar en mer detaljerad utredning eller att olyckan i sin helhet behöver utredas så genomförs det av Södertörns brandförsvarsförbunds olycksutredare.

Det åligger även Sevesoverksamheter att utreda allvarliga kemikalieolyckor och omständigheterna omkring olyckan samt vad som gjorts för att det inte ska hända igen.

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

5 Sevesoverksamheter av den högre kravnivån

På kommande sidor presenteras berörda Sevesoverksamheter inom Södertörns brandförsvarsförbunds geografiska område. Verksamheterna innehar egna interna planer för räddningsinsats där nödlägesplaner/beredskapsplaner ingår som utgör ytterligare beslutsunderlag för räddningstjänstens insatschef samt räddningsledare vid en inträffad olycka.

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

5.1 Gasum Clean Gas Solutions AB, LNG-terminalen

Gasum Clean Gas Solutions AB, hädanefter benämnt Gasum driver en terminal för LNG/LBG (flytande metan) på Brunnsviksholmen i Nynäshamns kommun. Verksamheten omfattar import och lagring av LNG/LBG samt leverans av natur- och biogas till Nynäs raffinaderi. Dessutom sker utlastning till lastbil för distribution av LNG/LBG på den svenska marknaden. Anläggningen består av kaj samt utrustning för lossning av fartyg, en lagringstank, processutrustning samt en utlastningsplats för tankbilar. Flytande metan är naturgas och/eller biogas som efter kylning till minus 162C försatts i flytande tillstånd. Vätskan är färglös, giftfri och luktfri. Gasum förvärvade LNG-terminalen i Nynäshamn från AGA år 2020. LNG-terminalen i Nynäshamn etablerades 2011.

5.1.1 Särskilda risker och specifika förutsättningar

Gasums LNG-terminal ligger i närheten av tätbebyggt område. Norr om företagets område finns Stockholm Norviks hamn. Öster om företagets område ligger Östersjön, söderut ligger Nynäshamns centrum och västerut ligger Nynas AB:s raffinaderi. I huvudsak bygger klassningen som Sevesoverksamhet på lagring av stora mängder metan. LNG klassificeras som en gas som är brandfarlig, och kan bilda brännbara blandningar med luft. I slutna utrymmen kan explosiva blandningar bildas. Gasen är kylkondenserad och mycket kall, och medför alltså även köldrisk.

I företagets riskanalys har ett antal typfall av olyckor studerats noggrannare:

- Stort LNG-läckage i samband med lossning av fartyg
- Stort NG-läckage på grund av ”roll over”
- Stort läckage från en av förångarna
- Fullt rörbrott från NG-ledning
- Stort LNG-läckage vid bilutlastningen

Resultatet från riskanalysen visar att konsekvenserna på människor och miljö av ovan nämnda händelser är begränsade. Konsekvenserna kan framförallt påverka personal på företagsområdet samt miljön.

Anläggningen är bemannad under dagtid och när lossning av fartyg sker. Anläggningen fjärrövervakas via Gasums kontrollrum i Lysekil. Fjärrövervakningen består av automatiskt brandlarm, videoövervakning, temperaturgivare, gasdetektorer och flamdetektorer. Kontrollrummet i Lysekil har möjlighet till att nödstoppa pågående lastning eller lossning.

5.1.2 Kontaktvägar

Vid en olycka så kommer lokal personal (om olyckan inträffar dagtid eller under lossning av fartyg) eller kontrollrummet i Lysekil att larma SOS Alarm som i sin tur larmar räddningstjänst och ambulans. Uppdaterade kontaktvägar gentemot LNG-terminalen ska alltid finnas i räddningscentralen. LNG-terminalen har en beredskapsplan för nödlägen.

5.1.3 Detaljinformation

Detaljerad och uppdaterad information om anläggningen har tillhandhållits till räddningstjänsten samt tillhandahålls på plats av företaget i särskilt iordningställda planer.

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

5.2 AstraZeneca AB

AstraZeneca AB är ett av världens största läkemedelsföretag som bildades 1999 då Astra AB och Zeneca Group PLC gick ihop. I Södertälje bedrivs verksamheten inom två geografiska områden; Snäckviken och Gärtuna. Det är verksamheten i Snäckviken som föranlett klassningen som Sevesoverksamhet och därmed även som farlig verksamhet. Inom Snäckviken lagras samt tillverkas aktiva substanser till läkemedel och färdiga läkemedel.

5.2.1 Särskilda risker och specifika förutsättningar

Snäckviken ligger inom tätbebyggt område. Öster om området finns Södertälje kanal, söderut ligger Södertälje centrum och åt väster och norr omges Snäckviken av bostadsområden. I huvudsak bygger klassningen som Sevesoverksamhet på följande kemikalier:

- Epiklorhydrin
- Metanol
- Brom
- Vätgas
- Lösningsmedel såsom toluen, isopropylamin m.fl.

I företagets riskanalys har ett antal olika olyckstyper studerats noggrannare framförallt utifrån Sevesoklassningen men även utifrån farlig verksamhetsklassningen. Nedan nämns de olyckstyper som bedöms tillhöra Seveso:

1. Utsläpp av vätgas (explosionsrisk/explosion)
2. Utsläpp av brom
3. Brand i lösningsmedel (brandfarliga vätskor)
4. Utsläpp av epiklorhydrin
5. Utsläpp av isopropylamin (gasutsläpp/gasmolnsexplosion)

Resultatet från riskanalysen visar att konsekvenserna på människor och miljö av ovan nämnda händelser är begränsade. Konsekvenserna kommer framförallt påverka personal på fabriksområdet men kan i fallet med Epiklorhydrin även innebära att närområdet utanför AstraZenecas fabriksområde påverkas.

Internt har AstraZeneca en nödlägesorganisation som tillsammans med övriga anställda ska klara av att utföra omedelbara åtgärder för att begränsa skadorna vid en inträffad olycka.

5.2.2 Kontaktvägar

AstraZenecas bevakningscentral (BVC) hanterar samtal som kommer in via internt larmnummer. Bevakningscentralen hanterar även automatiska brandlarm och gaslarm. Inga brandlarm är direktkopplade till räddningscentralen, utan hanteras internt i första skedet. Utifrån inringda samtal eller inkommande larm gör BVC en bedömning om AstraZenecas insatsorganisation och kommunal räddningstjänst skall larmas eller om ytterligare undersökning behövs. Uppdaterade kontaktvägar gentemot AstraZeneca finns hos räddningscentralen samt i räddningstjänstens verksamhetssystem. AstraZeneca har en beredskapsplan för nödlägen.

5.2.3 Detaljinformation

Detaljerad och uppdaterad information om anläggningen har tillhandahållits räddningstjänsten samt tillhandahålls på plats av företaget i särskilt iordningställda planer.

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

5.3 Nynas AB

Nynas AB är lokaliserat strax nordost om Nynäshamns samhälle och etablerades 1928. Verksamheten består i huvudsak raffinaderiverksamhet som bland annat innebär destillation av råolja, vid vilken bitumen och oljor tillverkas. Oljorna vidareförädlas sedan till nafteniska specialprodukter (ex smörjolja och transformatorolja).

5.3.1 Särskilda risker och specifika förutsättningar

Nynas AB ligger inom tätbebyggt område. Norr om företagets område ligger Stockholm Norvik hamn. Öster om företagets område ligger Gasums gasanläggning ute på Brunnsviksholmen samt öppet hav ut mot norra Östersjön, söderut ligger Nynäshamns centrum och västerut återfinns kraftvärmeverket Adven (fd. Värmevärden) samt ett skogsparti. I huvudsak bygger klassningen som Sevesoverksamhet på lagring av:

- råolja,
- petroleumprodukter,

och i processen framställs även

- svavelväte.

Nynas AB har identifierat och analyserat ett antal scenarion som beskrivs nedan:

- Utsläpp från cisterner (bitumen, destillat, petroleumprodukter m.m.).
- Utsläpp av petroleumprodukter utanför cisterninvallningarna (te x rörledningssystemen, pumphus, hamnverksamheten m m).
- Utsläpp från systemet (svavelväte, vätgas, syrgas, lätt-/råbensin, råolja, destillat m.m.).

Resultatet från riskanalysen visar att konsekvenserna på människor och miljö av ovan nämnda händelser är begränsade. Konsekvenserna kan framförallt påverka personal på företagsområdet samt miljön. V

5.3.2 Egen beredskap för att hantera olyckor

Nynas AB har en industriräddningstjänst som tillsammans med övriga anställda ska klara av att utföra omedelbara åtgärder för att begränsa skadorna vid en inträffad olycka. Nynas AB har ett avtal med räddningscentralen avseende utalarmering av industriräddningstjänsten.

5.3.3 Kontaktvägar

Anläggningen är utrustat med automatiskt brandlarm, gasdetektorer, flamdetektorer temperaturgivare och kameraövervakning. Det automatiska brandlarmet är vidarekopplat till Räddningscentral Öst som larmar ut Nynas interna räddningstjänst. Uppdaterade kontaktvägar gentemot Nynas AB finnas hos räddningscentralen.

5.3.4 Detaljinformation

Framkörningskort för anläggningen har tillhandahållits räddningstjänsten men detaljerade insatsplaner tillhandahålls på plats av företaget.

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

5.4 St1 Sverige AB

Verksamheten i Södertälje bränslehamn är en del av St1 Sverige AB, hädanefter benämnt St1. Vid anläggningen består verksamheten i huvudsak i att ta emot, lagra och distribuera produkter.

5.4.1 Särskilda risker och specifika förutsättningar

Öster (nordost, ost och sydost) om företagets område ligger Igelstaviken, i övriga riktningar ligger industri- och hamnområden. Framförallt består verksamheten av lagring och hantering av:

- bensin
- mellandestillat (diesel och eldningsolja)
- bioprodukter

Eftersom produkterna kan vara både brandfarliga och miljöskadliga är hanteringen förknippad med vissa risker. I företagets riskanalys har följande typfall diskuterats utifrån de båda händelserna ingen antändning respektive antändning.

1. Överspolning på bilutlastningen
2. Överspolning av cistern
3. Läckage på inpumpningsledning

Resultatet från riskanalysen visar att miljön kan komma att påverkas genom spridning av brandrök, kontaminerat släckvatten och utsläpp till mark och vatten. Inga personskador förväntas uppkomma.

5.4.2 Kontaktvägar

Larm till räddningstjänsten kommer antingen in som automatiskt brandlarm eller via 112-samtal. Vid automatisk eller manuell aktivering av skumanläggning till tankbilsutlastningen går larm till räddningstjänsten och St1:s jourpersonal. Uppdaterade kontaktvägar gentemot St1 ska finnas hos räddningscentralen.

5.4.3 Detaljinformation

Detaljerad och uppdaterad information om anläggningen har tillhandhållits räddningstjänsten och tillhandahålls på plats av företaget i särskilt iordningställda planer.

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

6 Intern del av den kommunala planen för räddningsinsats

I detta dokument har den allmänna delen av Södertörns brandförsvarsförbunds kommunala plan för räddningsinsats mot Sevesoverksamheter av den högre kravnivån redovisats. I anslutning till den allmänna delen finns även en icke allmän del eller en så kallad intern del där innehållet inte bedömts vara relevant för allmänheten. De interna delarna kan vara relevanta för Sevesoverksamheter av den högre kravnivån, Länsstyrelsen och Myndigheten för civilt försvar eller andra myndigheter. I räddningstjänstens interna del ingår flera olika dokument och handlingar där vissa även är verksamhetsspecifika.

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

Södertörns brandförsvarsförbund Mogårdsvägen 2 143 43 Vårby Tfn: 08-721 22 00 brandforsvaret@sbff.se www.sbff.se
Nynäshamns kommun 149 81 Nynäshamn Tfn: 08-520 680 00 www.nynashamn.se
Södertälje kommun 151 89 Södertälje Tfn: 08-550 210 00 sodertalje.kommun@sodertalje.se www.sodertalje.se
Gasum Clean Gas Solutions AB Brunnsviksholmsvägen 1 149 21 Nynäshamn Tf: 013 46 508 85 nynashamn@gasum.com www.gasum.com/sv/
AstraZeneca AB 151 85 Södertälje Tfn: 08-553 260 00 kontakt@astrazeneca.com www.astrazeneca.se
Nynas AB 149 82 Nynäshamn Tfn: 08-520 650 00 info@nynas.com www.nynas.com
St1 Sverige AB Solviksvägen 6 151 38 Södertälje Tfn: 08-555 480 00 www.st1.se

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737

Dokumentets historia

Upprättad/ reviderad:	Upprättad/ reviderad av:	Kontrollerad av 1:	Godkänd av:	Ersätter:
2022-05-08/2026-11-04	AR			PM 701, 2022-05-08

Samrådshandling

Södertörns brandförsvarsförbund

Mogårdsvägen 2
143 43 Vårby

Tfn: 08-721 22 00
Fax: 08-721 22 23

www.sbff.se
info@sbff.se

Org.nr.: 222000-0737